

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра економічної кібернетики

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної
та навчальної роботи

О.І. Гура

«30»

2021 р.

НАСКРІЗНА ПРОГРАМА ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ	БАКАЛАВРСЬКИЙ
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ	051 Економіка
ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА	Економічна кібернетика
ОСВІТНЯ КВАЛІФІКАЦІЯ	Бакалавр з економіки

Запоріжжя, 2021

РОЗРОБЛЕНО кафедрою економічної кібернетики економічного факультету Запорізького національного університету

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: Максишко Н.К., професор, доктор економічних наук, професор; Козін І.В., професор, доктор фізико-математичних наук, професор; Лось В.О., доцент, кандидат економічних наук, доцент; Макаренко О. І., доцент, кандидат економічних наук, доцент; Чеверда С.С., доцент, кандидат економічних наук.

ОБГОВОРЕНО ТА РЕКОМЕНДОВАНО ДО ЗАТВЕРДЖЕННЯ КАФЕДРОЮ економічної кібернетики протокол № 1 від «27» серпня 2021 р.

Завідувач кафедри економічної кібернетики
професор, доктор економічних наук

Н.К. Максишко

Схвалено науково-методичною радою економічного факультету
Протокол №1 від «30» серпня 2021 р.

Голова НМР факультету

І.І. Колобердянко.

ВСТУП

Наскрізна програма практики є основним навчально-методичним документом, що забезпечує комплексний підхід до організації практичної підготовки, системність, безперервність та послідовність змісту і завдань виробничих практик спеціальності 051 «Економіка» освітньо-професійної програми «Економічна кібернетика».

Наскрізна програма практичної підготовки складена на основі освітньо-професійної програми бакалавр (пр. № 7 від 23.02.2021 Вченої ради ЗНУ) та відповідає стандарту вищої освіти спеціальності 051 «Економіка»;

Комплекс виробничих практик спрямований на формування умінь, навичок, компетентностей, що відповідають кваліфікації, яку отримує здобувач вищої освіти на кожному освітньому рівні та дає можливість займати відповідні посади.

Рівень вищої освіти	бакалаврський
Спеціальність	051 Економіка
Освітньо-професійна програма	Економічна кібернетика
Освітня кваліфікація	Бакалавр з економіки

№ п/п	Вид практики	Обсяг кредитів	Місце проведення практики (організації, підприємства, установи)	Первинна посада, за якою проходить практика	Компетентності, якими повинен оволодіти студент (згідно з освітньою програмою)
1	Виробнича практика (3 курс 6 семестр)	5	виробничі підприємства, торговельні підприємства, підприємства сфери ІТ, фінансові та страхові установи	Асистент економіста-статистика; асистент актуарія; асистент економіста-демографа; помічник керівника підприємства (установи, організації)	ІК: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в економічній сфері, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки. ЗК-04: Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК-07: Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій. ЗК-08: Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. ЗК-09: Здатність до адаптації та дій в новій ситуації. ЗК-12: Навички міжособистісної взаємодії. СК-02: Здатність здійснювати професійну діяльність у відповідності з чинними нормативними та правовими актами. СК-04: Здатність пояснювати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати. СК-06: Здатність застосовувати економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач. СК-07: Здатність застосовувати комп'ютерні технології та програмне забезпечення з обробки даних для вирішення економічних завдань, аналізу інформації та підготовки аналітичних звітів. СК-09: Здатність прогнозувати на основі стандартних теоретичних та економетричних моделей соціально-економічні процеси. СК-15: Здатність використовувати математичні методи для розробки економіко-математичних моделей в економічних дослідженнях. СК-17: Здатність знаходити інформацію про генерацію, структуру та значення економічних даних, аналізувати джерела даних, а також описувати зв'язок між даними та тенденції їх зміни.

2	Виробнича практика (4 курс 7 семестр)	6	виробничі підприємства, торгівельні підприємства, підприємства сфери ІТ, фінансові та страхові установи	Фахівець з корпоративного управління; Фахівець з управління активами; Помічник керівника виробничого підрозділу; Помічник керівника іншого основного підрозділу; Помічник керівника малого підприємства без апарату управління; Фахівець з інформаційних технологій	<p>ІК: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в економічній сфері, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки.</p> <p>ЗК-03: Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.</p> <p>ЗК-04: Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК-07: Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.</p> <p>ЗК-08: Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>ЗК-11: Здатність приймати обґрунтовані рішення.</p> <p>ЗК-12: Навички міжособистісної взаємодії.</p> <p>ЗК-14: Здатність розуміти та оцінювати загрози і ризики в умовах невизначеності складних соціально-економічних систем.</p> <p>СК-04: Здатність пояснювати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати.</p> <p>СК-06: Здатність застосовувати економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач.</p> <p>СК-07: Здатність застосовувати комп'ютерні технології та програмне забезпечення з обробки даних для вирішення економічних завдань, аналізу інформації та підготовки аналітичних звітів.</p> <p>СК-09: Здатність прогнозувати на основі стандартних теоретичних та економетричних моделей соціально-економічні процеси.</p> <p>СК-10: Здатність використовувати сучасні джерела економічної, соціальної, управлінської, облікової інформації для складання службових документів та аналітичних звітів.</p> <p>СК-11: Здатність обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей економічних систем і процесів та із застосуванням сучасного методичного інструментарію.</p> <p>СК-12: Здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення.</p> <p>СК-14: Здатність поглиблено аналізувати проблеми і явища в одній або декількох професійних сферах з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.</p> <p>СК-15: Здатність використовувати математичні методи для розробки економіко-математичних моделей в економічних дослідженнях.</p> <p>СК-16: Здатність розробляти та реалізовувати проекти інформаційних систем з використанням різних технологій проектування для здійснення інформаційно-аналітичної підтримки діяльності суб'єктів господарювання.</p> <p>СК-17: Здатність знаходити інформацію про генерацію, структуру та значення економічних даних, аналізувати джерела даних, а також описувати зв'язок між даними та тенденції їх зміни.</p> <p>СК-18: Здатність розробляти й використовувати бази та сховища даних, призначених для вирішення економічних завдань, аналізу інформації та підготовки аналітичних звітів.</p>
---	---------------------------------------	---	---	---	---

МЕТА, ЗАВДАННЯ ТА ЗМІСТ ПРАКТИКИ

Мета, завдання та зміст практик відповідають компетентностям та програмним результатам навчання, які визначені спеціальністю 051 «Економіка» освітньою програмою «Економічна кібернетика».

Метою виробничої практики бакалаврів (3 курс 6 семестр) є поглиблення та закріплення теоретичних знань, отриманих студентами у процесі вивчення професійно-орієнтованих дисциплін, набуття практичних навичок застосування математичних моделей та методів, сучасних інформаційних комп'ютерних технологій в економічних дослідженнях, ознайомлення безпосередньо в установі, організації, на підприємстві з виробничим процесом і технологічним циклом виробництва, відпрацювання професійних вмінь і навичок зі спеціальності.

Завдання практики:

- вивчення досвіду підприємств, обраних об'єктом практики, в галузі методів організації та управління їх діяльністю, застосування комп'ютерної техніки та інформаційних технологій, закріплення і поглиблення теоретичних знань студентів, що отримані ними в процесі навчання;

- оволодіння функціональними обов'язками службових осіб із профілю майбутньої роботи, формування системного підходу до аналізу економічного об'єкта;

- формування та розвиток у студентів професійного вміння приймати самостійні рішення в умовах конкретного виробництва;

- оволодіння сучасними методами, формами організації праці, знаряддями праці в галузі їх майбутньої спеціальності.

Зміст практики визначається такими завданнями, які студент повинен виконати при проходженні практики:

1. Аналіз діяльності підприємства з позицій системного підходу, у тому числі дослідження напряму основної діяльності підприємства, зовнішніх та внутрішніх зв'язків, організації колективної праці на підприємстві з урахуванням форм її розподілу, виробничої та організаційної структури.

2. Ознайомлення з конкретною проектною та виробничою документацією (державні та галузеві стандарти, стандарти підприємства, керівні матеріали та методики, норми та правила тощо).

3. Виконання функції стажера (дублера) на конкретному робочому місці економіста відповідної спеціалізації.

4. Аналіз структури та змісту інформаційних потоків підприємства та виділення даних, які стосуються проблеми, що розглядається в індивідуальному завданні.

5. Обґрунтування доцільності застосування апарату економіко-математичного моделювання на підприємстві (установі) та визначення економічної ефективності його застосування.

У результаті проходження виробничої практики студент повинен оволодіти такими програмними результатами навчання:

- використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері економічної діяльності;

- застосовувати відповідні економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач;

- застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати;

- ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники;

- використовувати інформаційні та комунікаційні технології для вирішення соціально-економічних завдань, підготовки та представлення аналітичних звітів;

- показувати навички самостійної роботи, демонструвати критичне, креативне, самокритичне мислення;

- демонструвати здатність діяти соціально відповідально та свідомо на основі етичних принципів, цінувати та поважати культурне різноманіття, індивідуальні відмінності людей;

– використовувати математичні методи розробки оптимізаційних, динамічних та інших видів моделей для опису, дослідження та прогнозування соціально-економічних явищ і процесів;

– вміти знаходити інформацію про генерацію, структуру та значення економічних даних, аналізувати джерела даних, а також описувати зв'язок між даними та тенденції їх зміни.

Метою виробничої практики бакалаврів (4 курс 7 семестр) є поглиблення та закріплення теоретичних знань, отриманих студентами у процесі вивчення професійно-орієнтованих дисциплін, набуття вмінь та навичок розробки управлінських рішень на основі методології та інструментарію економіко-математичного моделювання із використанням інформаційних технологій для вирішення завдань, що виникають в установі, організації, на підприємстві та пов'язані з виробничим процесом і технологічним циклом виробництва.

У період проходження виробничої практики на основі здобутих під час навчання знань розвиваються професійні уміння і навички з підготовки та прийняття обґрунтованих управлінських рішень у реальних умовах господарювання, формуються потреби в постійному підвищенні інтелектуального потенціалу та творчих здібностей здобувачів вищої освіти бакалавра.

Завдання практики:

- ознайомлення зі структурою, технологічним оснащенням підприємства чи установи (бази практики) та організацією, методами роботи спеціалістів на різних рівнях управління в процесі здійснення основних видів діяльності;

- вивчення досвіду підприємств, обраних об'єктом практики, з питань методів організації та управління їх діяльністю, застосування комп'ютерної техніки та інформаційних технологій;

- оволодіння функціональними обов'язками службових осіб із профілю майбутньої роботи, формування системного підходу до аналізу економічного об'єкта;

- формування та розвиток у студентів професійного вміння приймати самостійні рішення в умовах конкретного виробництва;

- оволодіння сучасними методами, формами організації праці, знаряддями праці в галузі їх майбутньої спеціальності;

- здобуття практичних навичок та досвіду роботи в галузі застосування знань з економіки, економіко-математичного моделювання та сучасних комп'ютерних інформаційних технологій;

- підбір необхідного матеріалу для підготовки звіту з практики, виявлення практичних проблем та методів їх вирішення.

Зміст практики визначається завданнями, які студент повинен виконати при проходженні практики:

1. Аналіз діяльності підприємства з позицій системного підходу, у тому числі дослідження напряму основної діяльності підприємства, зовнішніх та внутрішніх зв'язків, організації колективної праці на підприємстві з урахуванням форм її розподілу, виробничої та організаційної структури.

2. Ознайомлення зі структурою існуючого програмного забезпечення на підприємстві, аналіз ступеню та спрямованості його використання.

3. Ознайомлення з типами економіко-математичних моделей, методами аналізу й прогнозування, методиками і технологіями економічних досліджень, що використовуються на базі практики.

4. Ознайомлення з методами виявлення, аналізу, кількісного оцінювання, врахування та управління ризиком, методологією та інструментарієм економіко-математичного моделювання та прогнозування ризику, що використовуються на базі практики.

5. Ознайомлення з однією із діючих на підприємстві автоматизованих систем обробки економічної інформації, структурою баз даних та системою управління базами даних. Аналіз існуючих аналогій – програмних засобів та технологій, що пропонуються на відповідному

сегменті ринку інформаційних технологій для вирішення функціональних завдань виробництва (установи), що розглядаються. Виконання порівняльного аналізу за показниками ефективності, функціональності, вартості тощо.

У результаті проходження виробничої практики студент повинен оволодіти такими програмними результатами навчання:

- застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади);
- використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері економічної діяльності;
- пояснювати моделі соціально-економічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку економічної науки;
- застосовувати відповідні економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач;
- проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники, які характеризують результативність їх діяльності;
- застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати;
- ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники;
- визначати та планувати можливості особистого професійного розвитку;
- демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні;
- вміти використовувати дані, надавати аргументацію, критично оцінювати логіку та формувати висновки з наукових та аналітичних текстів з економіки;
- виконувати міждисциплінарний аналіз соціально-економічних явищ і проблем в одній або декількох професійних сферах із врахуванням ризиків та можливих соціально-економічних наслідків;
- використовувати нормативні та правові акти, що регламентують професійну діяльність;
- використовувати інформаційні та комунікаційні технології для вирішення соціально-економічних завдань, підготовки та представлення аналітичних звітів;
- вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів;
- демонструвати гнучкість та адаптивність у нових ситуаціях, у роботі з новими об'єктами та у невизначених умовах;
- показувати навички самостійної роботи, демонструвати критичне, креативне, самокритичне мислення;
- розробляти та реалізовувати проекти інформаційних систем з використанням різних технологій проектування для здійснення аналітично-інформаційної підтримки діяльності суб'єктів господарювання;
- використовувати математичні методи розробки оптимізаційних, динамічних та інших видів моделей для опису, дослідження та прогнозування соціально-економічних явищ і процесів;
- вміти розробляти й використовувати бази та сховища даних, призначених для вирішення економічних завдань, аналізу інформації та підготовки аналітичних звітів;
- вміти знаходити інформацію про генерацію, структуру та значення економічних даних, аналізувати джерела даних, а також описувати зв'язок між даними та тенденції їх зміни.

КОНТРОЛЬ ЗА ПРОХОДЖЕННЯМ ПРАКТИКИ

Контроль за роботою студентів під час практики здійснюють:

- *від університету*: керівники практики, які відповідають за організацію практики, завідувачі кафедр, які забезпечують проведення практики, заступник декана економічного факультету з навчальної роботи, декан економічного факультету;
- *від бази практики*: керівник практики від бази практики.

Види та форми поточного та підсумкового контролю визначаються робочими програмами практик та навчальними планами.

ВИМОГИ ДО ЗВІТНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ

Основними видами звітної документації є звіт студента про проходження практики та щоденник практики. Інші види звітної документації визначаються робочими програмами практик, за пропозиціями випускових кафедр та затверджуються радою економічного факультету ЗНУ.

ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ

Критерії оцінювання роботи студентів під час проходження практик визначаються робочими програмами практик. Підсумки практик підводяться керівниками практики від кафедр на підставі оцінювання роботи студентів на базах практик, оформлення звітної документації та захисту звітів. Оголошення оцінок за проходження практик відбувається на підсумкових конференціях. Результати практик обговорюються на засіданнях кафедр, науково-методичної та вченої ради економічного факультету.

*Перелік баз практик, з якими укладені договори надаються в робочій програмі в розділі організація проходження практики за посиланням:

http://sites.znu.edu.ua/navchalnyj_viddil/organizatsiya-praktik-na-fakultetakh.html.

*Рекомендації до організації та проходження практики, зразки звітної документації та вимоги до оформлення звіту з практики розміщено в СЕЗН ЗНУ: Економічний факультет → Практична підготовка → освітня програма «Економічна кібернетика».